

Nincs elveszett tehetség

A Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium nevelési elveiről és a kort megelőző tanítási módszereiről volt híres 101 éves fennállása alatt. Mai diákjai még csak tanulgatják, mit jelent a Szent Imrébe járni.

A diákok reggeltől estig zsi-zsegnék a folyosókon és a termekben: teázót vezetnek, színjátsszanak, újságot írnak, diákkadémiai pályamunkát készítenek, rúgják a labdát és latin, német vagy angol igeragozást magolnak. Az itt dolgozó tanárok sem számolják, hány órát töltenek az iskolában, teljes odaadással folytatják a munkát, amit a tudós szerzetes tanárok rájuk hagytak: nevelnek, tanítanak.

„Mi itt állunk, mi itt várunk, mi itt maradunk” – mondta a gimnázium államosításakor elhangzott utolsó beszédében *Brisits Frigyes* igazgató úr 1948. június 16-án az érettségizők búcsúztatóján. Az államosítás bejelentése után a végzős diákok egy része *dr. Ferenczy Csaba* tanár úr vezetésével nekilátott, hogy rendezze a zenetermet és a kottatárat. Nem csak azért, hogy a diákok lefoglalják a kezüket és gondolataikat a drámai bejelentés után. Azért is, hogy az utánuk jövőök rendet találjanak. A Szent Imre Gimnázium cisztercita szerzetes tanárainak volt gyakorlatuk abban, hogyan óvják növendékeiket, az iskolát és a rendet a történelem viharaiiban.

A nagy generációk

A gimnázium 1912-es megnyitásakor ki-nevezett igazgatónak, *Bitter Illésnek* az első világháború viharain kellett átkormányoznia a tanári kart és a diáksereget, hogy az elsőként beiratkozott osztály eljusson az 1920-as érettségiig. Ő volt az igazgató akkor is, amikor 1917-ben a nagy szénhiány idején szülői segítséggel fűtőanyagot kellett szerezni, hogy a Szent Imrében – egyedülként az oktatási intézmények között – ne kelljen szénszünetet tartani. És az ő igazgatása alatt történt meg a csoda a '19-es kommun idején, amikor már a ta-

naók sem viselhették a reverendát, hogy a központilag elrendelt felvilágosító előadás előtt a diáksereg nem hazaszökött, hanem Te Deumra vonult. És neki kellett tartani a lelket tanárokból és diákokból 1920. június 4-én, a trianoni békeszerződés aláírásakor, amikor Pesten és Budán zúgtak a harangok, és a növénytanóra abból állt, hogy a gyerekek halálós csendben imádkozással búcsúztak el a Szent Korona országait ábrázoló térképtől.

A Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium mai Villányi úti épületét 1929-ben avatták, Brisits Frigyes ünnepi beszédét a filmhíradó is megörökítette. Akkor még senki nem gondolta, hogy lesz olyan diáktárs, aki haláltáborban fejezi be az életét. S arról sem volt fogalma senkinek, miként fogják a szerzetes tanárok és a felsőbb évfolyamosok megtisztítani a törmelékeltől a találatot kapott iskola folyosóit, tantermeit és sportudvarát, hogy mielőbb megkezdődhessek a tanítás.

Neves tanárok, híres növendékek

Az 50-60 fős osztályokból olyan diákok kerültek ki, mint az iskolai színjátszók előadásán *Bajor Gizi* által felfedezett *Latinovits Zoltán*, akit akkoriban még Pikinek neveztek a diáktársak. Itt kapott áthúzott krumplit (ami tudvalevőleg az elégtelennél is rosszabb) a versére a rímhányó *Rombányi József*, mert első olvasásra nem hitték el, hogy képes *Arany János* metruma szerint verselni. De a cisztercnekél tanult *Szebehely Győző*, az égi mechanika világhírű tudósa, a NASA űrmérnöke, vagy *Hámori József* professzor, aki agykutatóként írta és írja be ma is magát a tudománytörténetbe.

És olyan tanárok tanítottak itt, mint *Rajeczky Benjamin* zenetudós, az iskola híres zenekarának és kórusának alapító-vezetője, aki bokros teendői közepette nem vette észre, hogy nyugdíjba ment, így annak dátumára sem emlékezett soha. A történelmet pedig *Pataki Vidor*, az egri vár feltárója tanította, aki az akkori diákság szerint 16 perc 22 másodperces egyéni rekorddal második lett a nem hivatalos (titokban mért) mise-gyorscelebrációs versenyben. A híres növendékek és tanárok névsorát hosszan lehetne folytatni, mint ahogyan a jubileumi évkönyvben említett diáksínyekről és cserkésztabori élményekről is hosszan lehetne regélni.

– Noha csak hosszas tárgyalások után, 1997-ben került vissza teljes egészében a ciszterci rend birtokába az iskola, már

1992-ben megindulhatott az első ciszterci osztály – mondja *Barlay Bence* igazgató, aki másfél éve tölti be e tisztséget. – Az államosítás után a Szent Imre-s értékek búvópatakként tovább éltek az államosított intézményben is. A gimnázium ma felekezeti iskolaként működik, a fenntartó a Zirci Ciszterci Apátság.

A nyolc és négy évfolyamos osztályokban tanuló gyerekek keresztény értékrend szerint nevelkednek. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a hittanóra és a szentmise része az órarendnek. A diákok azonban pontosan olyan gyerekek, mint más iskolákba járó kortársaik. Hasonlóak a problémáik, a konfliktusaik, mint korosztályuk bármely más tagjának. Igaz, a nyolcosztályos képzésben részesülőknél komoly előnyt jelent, hogy a legfőbbkényebb éveiket törés nélkül a megszokott keretek és értékrend szerint élhetik át.

A felvételi adatok azt mutatják: az itteni gyerekek azért mégiscsak mások. A kicsiknél háromszoros, a nagyoknál ötszörös a túljelentkezés. Nemigen lehet Szent Imre-s diák az, akinek gyengébb az átlaga 4,5-nél. A családoknak fontos a tanulás, többségük részt vesz az iskola életében is.

– Mi büszkék vagyunk rá, hogy tehetséggondozó intézet vagyunk – mondja az igazgató. – Azok a főként középosztálybeli családok, akik a gondjainkra bízják a gyerekeiket, azt várják tőlünk, hogy a diákokat felkészítsük az egyetemi továbbtanulásra s legalább egy, de inkább két nyelvvizsgálattal vétezzük fel őket. Ez azonban nem azt jelenti, hogy „versenyistállóként” működünk. Elsődleges feladatunk, hűen a hagyományainkhoz, a nevelés, a személyiségformálás, a gyerekekben rejlő kreatív erők felszabadítása. Ezt a célt szolgálják a szakkörök, a sport- és önkép-

Somfal Sándor

Barlay Bence igazgató: azok a főként középosztálybeli családok, akik a gondjainkra bízják a gyerekeiket, azt várják tőlünk, hogy a diákokat felkészítsük az egyetemi továbbtanulásra s legalább egy, de inkább két nyelvvizsgálattal vétezzük fel őket. Ez azonban nem azt jelenti, hogy „versenyistállóként” működünk.

ző körök is. De ennek a jegyében vezettük be az alsóbb évfolyamokon a kísérletező órákat. Így a természettudományokat is közelebb hozhatjuk a diákokhoz.

Tanítás után kezdődik az élet

A Szent Imre Gimnáziumban nincs elvezett gyerek, rejtve maradt tehetség vagy hamvába holt ötlet. Ha valaki épkezésláb tervvel áll elő, mellé állnak a tanárok, és segítik a megvalósítást. A Latinovits Zoltán Diákszínpad évente többfelvonásos színdarabokkal áll a közönség elé, és

rendszeresen turnézik. Az üzleti élet felé vonzó diákok saját kézbe vehették a Pingvin-teázó üzemeltetését, de működik stand up kör, amelyben vélhetően szerepe van *Kovács András Péternek* is, aki bár komoly szakmaként jogot tanult, végül a világot jelentő deszkákon kötött ki stand uposként. S aki úgy látja, a Szent Imrében a tanítás után kezdődik az élet.

– A Szent Imré-s hagyományokhoz hozzátartozik, hogy a gyerekek felelősséget vállaljanak a közösségükért, és képesek legyenek áldozatot is hozni a társaikért – mondja az igazgató. – Az erős közösségi szellemnek köszönhető, hogy rendszeresen felbukkannak az iskolában a régi és az új

öregdiákok, akik sok mindenben segítik a munkánkat. Többek között a továbbtanulási napon tartanak tájékoztatást diákjainknak az egyetemi életéről.

De órákat lehetne arról is beszélgetni, hogyan szervezik a diákkamarás gyerekek a farsangi, a szülők pedig az alapítványi jótékonyági bálakat, amelyek révén komoly összegekkel segítik a gimnázium céljait. Izgalmas a *Kisfaludi Stróbl Zsigmond* által készített Szent Imre-szobor vagy az egyik gyönyörű ivókatat díszítő bronz Madonna története.

Az államosítást követően a szerzetesek ezeket a tárgyakat kimenekítették az épületből. Az alkotásokat bújtató családok még a kitelepítéskor is magukkal vették, óvták a rájuk bízott értékeket, hogy amikor a ciszterci rend fél évszázaddal később visszakapta az épületet, a jószívű adakozók támogatásának köszönhetően helyre lehessen állítani az eredeti állapotot. És természetesen hosszan lehetne beszélgetni a 30-40 éve itt tanító nagy formátumú tanáregyenésegekről. És a fiatalokról. Akik nem sajnálják az időt és az energiát a növendékeiktől.

– A tanári karban valóban sok a fiatal – mondja Barlay Bence. – S mert sok volt Szent Imré-s diák választja a tanári pályát, törekszünk rá, hogy visszacsábítsuk őket az alma materbe.

Egyikük, az öregdiákból fiatal történelemtanárként avanszált *Lakatos Máté* szerint könnyebben felveszi az iskola ritmusát az, aki ebben nevelkedett. Mindazonáltal úgy látja, csöppet sem egyszerű letegeznie egykori osztályfőnökét. Nem is mindig sikerül.

Szívesen folytatnánk a beszélgetést, azonban erre már nincs idő. Mindjárt becsöngetnek. Még egy gyors kávé, pohár víz a tanári büfében: mindenki indul a következő órára. Gondolataik már az osztályban járnak, ahol a kicsik talán épp most nyelik le a tízórai utolsó falatját, és vetnek még egy futó pillantást a könyvbe, hátha ők felelnek; s ahol a nagyok már tudják: a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium nem tanintézmény, hanem életforma.

Amire felkészít: a holtig tartó elköteleződés. Erről az öregdiákok sokat mesélhetnének. S a tanárok, akik nem csak tanrendi órákat adják le. Fáradságátlanul nevelnek és vezénylik az estig tartó forgatagot, hiszen a nap bármely pillanatában felcsillanhat a tehetség szikrája a nebulókban, akikkel sok dolga akad az olyan pedagógusoknak, akinek olyan elődeik voltak, mint a ciszterci szerzetesek.

Nagy Ida

